

3. Провадия.

Турцитѣ сж заселили твърде рано Провадия, стара крепостъ, отъ гдето е билъ отворенъ тѣхния пѣть за цѣла Добруджа. Съ затихването на войнитѣ въ този край на полуострова града започналъ бързо да се съвзема, понеже билъ естественъ пазаренъ центъръ на богати съ жита и добитѣкъ околни села¹⁾. Дубровчанитѣ се заселили тукъ сжщо твърде рано, само единъ вѣкъ по-късно, отколкото въ София. Сведения за тѣхната колония въ града сж дадени първо въ едно завещание, направено въ Варна презъ 1575 г. отъ Марко Веселичъ. Този дубровчанинъ е търгувалъ въ Провадия и Варна за смѣтка на дубровчанина Франческо Джиовани де Гондола, жителъ на София¹⁾. Тукъ за пръвъ пѣть е споменатъ града съвсемъ правилно — „Provadia“, докато въ другитѣ документи почти винаги се среща наименованието „Provato“. Търговскитѣ здѣлки, които упражнявали дубровчанитѣ въ този край, сж били още отъ самото начало въ тѣсна връзка съ износа на кожи отъ провадийската околия презъ Варна за Дубровникъ. Центъра на тази търговия е билъ гр. София и малко по-късно — Провадия. Презъ 70-тѣхъ години на 16 в. въ този градъ имало вече дубровнишка колония. Известния пѣтешественикъ Герлахъ, който посетилъ презъ това време Провадия, намѣрилъ вече заселени нѣколко дубровнишки търговци²⁾. Това се потвърждава и отъ една релация на католишкия свещеникъ Иеронимо отъ 1581 г., който изрично твърди, че въ Провадия имало отъ 700 „невѣрни огнища“ само 6 латински, на дубровнишки търговци, на брой всичко 30 души³⁾. Тѣ нѣмали още църква, за такава служила една стаичка. Имало е свещеникъ, изпратенъ отъ Дубровникъ, на име Николо Годианъ, комуто плащали по 6000 аспри на година. Служилъ имъ вече 4 години много добре и билъ човѣкъ твърде грамотенъ. И въ този документъ града е нареченъ „Provadia“ — „Provadi“. По изключение града е нареченъ така правилно и по-късно, презъ 1597 г., — въ единъ нотариаленъ договоръ. Въ нотариалнитѣ книги на републиката отъ сжщата година се намира една декларация, въ която Никола Обрадовичъ е заявилъ, че е получилъ отъ Винченцо Багне 35 талера, по 35 гроси едина талеръ, които съгласно заявлението му, сж били изпратени отъ Провадия, чрезъ казания Винченцо Багне отъ Стефанъ Обрадовичъ, братъ на споменатия Никола⁴⁾. Този документъ доказва сжществуването на постоянни връзки между дубровчанитѣ

¹⁾ „Testamentum Marci Eliae Vesselicich Varniae defuncti . . . Ad instantia delli consiglieri delli beni di quondam Marco di Elia Veselich di Breno morto in queste parti di Provadia, o ver di Varnia, quale negoziava per ser Francesco Giovanni de Gondola habitante in Soffia . . .“ Test. т. 45 f. 115.

²⁾ Иречекъ, К. Стари пѣтешествия по България отъ 15—18 стол. Пер. сп. VII, 96.

³⁾ „Provadia terra d'infedeli di fuochi 700, eccetto sei case di latini di natione Ragusei, sono in tutto 30 persone sotto il dominio di Ragusa, tutti mercanti catholici . . .“ Fermentžin, ц. с. 9 Споредъ други сведения отъ сжщата година броя на дубровнишкитѣ семейства билъ десетъ. п. т. стр. 6.

⁴⁾ „Praedicto die 27 Martii 1597. Nicolaus Obradovich sponte ad interrogationem Vincentii Bagnae contentus, et confessus est habuisse, et recepisse à dicto Vincentio taleros triginta quinque de grossis 35 pro singulis tallaris, quos ipse Nicolaus dixit sibi fuisse, et esse missos ex Provadia per manus eiusdem Vincentii Bagnae a Stephano Obradovich fratri praedicti Nicolai“. Div. not. т. 128 f. 174v⁰.